

Conclusions del seminari taller sobre el dret a disposar d'aigua potable

El passat 27 de juny va tenir lloc a la seu de l'Institut de Drets Humans de Catalunya el seminari taller sobre el dret a disposar a l'aigua potable. Aquesta jornada de treball s'ha emmarcat dins del procés participatiu que estem duent a terme des de l'IDHC sobre la Carta de Drets Humans Emergents (CDHE). Aquest instrument, com a text programàtic de la societat civil organitzada, neix amb un clar caràcter reivindicatiu dels drets humans que, o bé no estan degudament complimentats o bé, són nous drets sorgits de les necessitats que l'accentuació del procés de globalització ha comportat. El dret a disposar d'aigua potable és un d'aquest drets, segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS) més de 1.100 milions de persones no tenen accés a aigua potable segura.

Aquest seminari taller ha estat dissenyat a partir d'una metodologia molt participativa ja que el seu objectiu principal ha estat la reflexió i el debat sobre aquest dret per poder fer propostes sobre com s'hauria de materialitzar en la Carta de Drets Humans Emergents. La jornada va comptar amb la participació de 4 experts a la taula rodona i 25 participants provinents d'entitats socials, d'autoritats locals i d'altres institucions, que van aportar tant amb les seves intervencions al debat com a través de comunicacions escrites i qüestionaris, les seves opinions sobre el tema.

Així doncs, us sintetitzem les conclusions de la jornada:

1. En parlar del **dret a l'aigua** cal diferenciar de forma clara el dret humà a l'accés a l'aigua i al sanejament i el dret al medi ambient ja que són de diferent naturalesa. El dret a disposar d'aigua potable s'emmarca dins del primer tipus de dret.

2. El dret a l'aigua és un **dret individual**, no en sentit liberal del terme, sinó com a condició jurídica individualitzada tal i com recull l'informe del relator especial, El Hadji Guissé, sobre la realització del dret a l'aigua potable i al sanejament. Tot i que està

molt interconnectat al dret a la salut i al dret a la vida, el dret a disposar d'aigua potable és jurídicament diferent ja que es tracta d'un dret de prestació, exigeix la prestació d'un servei per part de l'Estat, i no d'un dret de reconeixement. La naturalesa dels drets de prestació fa que aquests no puguin ser tan exigibles ja que topen principalment amb dues limitacions: una relativa indeterminació i la limitació pressupostària de qui els ha de garantir, l'Estat. Ara bé, d'una banda, tots els drets són indeterminats mentre no es defineixen amb precisió els seus contorns; i, de l'altra, el mateix relator especial afirma l'exigibilitat del dret per garantir un mínim vital "fins el màxim dels recursos econòmics de l'Estat", llevat que l'Estat pugui demostrar una impossibilitat material de satisfer aquest dret.

3. Hi ha una sèrie de condicions necessàries per a què el dret a disposar d'aigua potable sigui protegit de forma eficaç. Tant el Conveni Aarhus com l'informe del relator especial afirmen que la participació de l'administració i dels ciutadans, l'accés a la informació, així com l'accés a la justícia són vitals a l'hora de poder protegir un dret d'aquestes característiques. D'igual manera, altres elements com una major sensibilitat per part dels jutges i magistrats així com l'articulació d'un sistema de garantia no judicial com pot ser la figura del defensor/a del poble també juguen un paper molt important.

4. No obstant, la singularitat i característiques geològiques de l'aigua determinen en gran mesura la seva disponibilitat / accessibilitat. És un recurs renovable, a excepció de determinades zones desèrtiques on es parla de mineria de l'aigua, degut a la mateixa idiosincràsia del cicle de l'aigua. Malgrat això, la seva disponibilitat és variable en el temps i en l'espai, no sempre es té accés a l'aigua allà on es vol o es necessita. Només un 2.76% de l'aigua disponible en el nostre planeta és aigua dolça, d'aquesta només un 0.62% és líquida i tan sols un 0.1% és l'aigua que trobem en els llacs i rius. La resta són aigües subterrànies que poden estar fins a 4.000 metres de profunditat i que per tant es necessita d'una infraestructura mínima per facilitar el seu accés.

5. L'aigua, a més de ser font de vida – és un element vital pels éssers vius - i de mort - les inundacions són les catàstrofes naturals que més morts provoquen -, és un dissolvent universal. Aquesta última característica, juntament amb la interdependència existent entre les aigües superficials i les subterrànies fa que l'aigua sigui un element fàcilment contaminable.

L'aigua és també un recurs limitat, això significa que la quantitat d'aigua disponible per càpita es redueix en funció de l'augment de la població.

D'altra banda, a part del valor de l'aigua com a recurs, ja que serveix per cobrir una sèrie de necessitats vitals, l'aigua té per se un valor ambiental i un valor social. Aquesta visió respon al que s'ha anomenat la nova cultura de l'aigua.

Totes aquestes característiques fan que l'accés a l'aigua tingui una sèrie de costos econòmics que cal computar, ja sigui per facilitar la seva accessibilitat (canalització), com per millorar la seva qualitat (fer-la potable), a més dels costos ambientals que se'n deriven del seu ús (i mal ús), els costos socials i els costos d'oportunitat en tant que es tracta d'un recurs limitat.

6. Partint del supòsit que la situació en els països en vies de desenvolupament és diferent a la dels països desenvolupats, i tenint en compte que l'aigua potable és un recurs limitat variable en el temps i en l'espai, sembla que les polítiques de preu tenen un sentit a l'hora d'assegurar el dret a disposar d'aigua potable.

No obstant, les polítiques de preu a part d'afavorir un ús eficient d'aquest recurs limitat han de tenir en compte tant l'equitat com l'estímul a l'estalvi. És per això que és necessària una política pública de preus. La clau és anar una mica més enllà de la simple visió economicista fixant preus diferents per als diferents nivells de consum. S'ha de poder assegurar uns nivells mínims de consum a preus molt reduïts o fins i tot gratuïts a la vegada que s'ha de fer pagar més a mesura que el consum s'allunya d'aquest mínim vital. És un sistema de distribució, en el que els que consumeixen més financen als que fan un ús mínim necessari, tot garantint el sistema a través d'un mecanisme de subvencions creuades a la vegada que es penalitza l'ús irresponsable.

Aquest sistema de tarifes creixents per blocs de consum presenta algunes dificultats pràctiques ja que requereix d'una facturació individualitzada (comptadors de consum

individualitzats) a la vegada que es planteja el problema de com es defineixen els mínims de consum ja que s'ha de tenir en compte la grandària de la família.

7. En síntesi, degut a la importància vital que té l'aigua potable pels ésser humans s'ha de reconèixer el dret a disposar d'aigua potable. No obstant, la seva accessibilitat té una sèrie de costos que han de ser afrontats per part de l'Estat que ha de garantir un mínim necessari per la supervivència en condicions de dignitat. Davant la incapacitat de l'Estat d'afrontar aquestes despeses aquest ha de regular la provisió d'aquest servei bàsic a través d'una política pública de preus que garanteixi aquest dret de prestació a totes les persones des d'una perspectiva equitativa i d'estímul a l'estalvi.

Barcelona, 27 de juny de 2006

